

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XVI. De præceptis pertinentibus ad prædicta, scilicet ad fidem, &
dona scientiæ, & intellectus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](#)

A Etum percipit causam. Ille ergo dicitur esse acutus sensus circa intelligentiam, qui statim ad apprehensionem proprietatis rei, uel etiam effectus, naturam rei comprehendit, & in quantum usque ad minimas conditiones rei considerandas, pertingit. Ille autem dicitur habens circa intelligentiam, qui ad cognoscendam necessitatem rei pertingeret non potest, nisi per multa ci- exposita, & tunc est non potest pertingere ad perfecte considerandum omnia, que pertinent ad rei rationem. Sic ergo habetudo sensus circa intelligentiam importat quandam debilitatem mentis circa consideracionem spirituum bonorum. Cæcitas autem mentis importat omnino modum priuationem cognitionis ipsorum. Et utrumque opponitur dono intellectus, quod hoc spirituitalia bona apprehendere cognoscit, & ad corum intimam subtiliter penetrat. Hoc n. habetudo ratione pecati, sicut & cæcitas mentis, in quantum scilicet voluntaria, ut patet in eo, qui affectus circa carnalia de spirituitalibus subtiliter discutere fastidit, uel neglit. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

ARTICVLVS III.

Vtrum cæcitas mentis, & habetudo sensus, oriantur ex peccatis carnalibus.

A D TERTIVM sic proceditur. Vñ q. cæcitas mentis, & habetudo sensus, non oriantur ex uitiiis carnalibus. Aug. n. in li. Retractationum, retractans illud quod dixerat in Soliloquy, Deus, qui non nisi mundus licet uoluerit, dicit, q. r. n. p. p. multos est impudicos multa uera scribere: sed hoines maxime efficiuntur immundus p. uita carnalia ergo cæcitas mentis, & habetudo sensus, non cauatur a uitiiis carnalibus. ¶ Præt. Cæcitas mentis, & habetudo sensus sunt defensus quidam circa partem aeneam intellectionum. Viria autem carnales pertinent ad corruptionem carnis: sed caro non agitur aiam, sed potius ecclorario. ergo uita carnalia non cauatur cæcitatem mentis, & habetudinem scilicet. ¶ Præt. Vnumquodque magis patitur a propinquo, quam a remotori: sed propinquiora sunt mentis uita spiritualia, quam carnalia. ergo cæcitas mentis, & habetudo sensus, magis cauatur ex uitiiis spirituitalibus, quam ex uitiiis carnalibus.

SED CONTRA est, quod * Greg. 31. Moral. dicit, quod habetudo sensus circa intelligentiam oritur ex cœcitate autem mentis ex luxuria.

RESPON. Dicendum, q. p. p. intellecualis operationis in hœc constituit in quadam abstractio in a se si biliumphantasmatis. Et iō quanto intellectus hominis magis fuerit liber ab h. m. i.phantasmatis, tanto potius considerare intelligibilis a poterit, & ordinare omnia sensibilia: sicut & Anaxagoras dicit, quod oportet intellectus esse immunitus ad hoc, quod imperet, & agere oportet, quod dominetur super materiam ad hoc, quod posset ea mouere, ut narrat philosophus Phys. Manifestu. c. aut quod delectatio applicat intentionem ad ea, in quibus aliquis delectatur. Vñ Philoloph. dicit in 10. ¶ Ethic. quod uniuersus ea, in quibus delectatur, optime operatur: cetera uero nequaquam, uel debilitas. Viria autem carnalia, s. gula, & luxuria, consistunt circa delectationes tactus, ciborum, & venerorum, que sunt uehementissima inter oes corporales delectationes. Et iō p. hac uita tristitia hominis maxime applicat ad corporalia, & p. cœlœque debilitatibus operari h. o. circa intelligibilia. Magis aut per luxuriam, quam p. gula, quāto delectationes uenientrum sunt uehementiores quam ciborum. Et ideo ex luxuria oritur cæcitas mentis, que quasi totaliter

spirituitalium bonorum cognitionē excludit. Ex gula autem habetudo sensus, que reddit hominem debilem ad huiusmodi intelligibilia. Et econverso, opposita virtutes, abstinentia, & castitas, maxime disponunt hominem ad perfectionem intellectualis operationis. Vnde dicitur Danie. i. quod pueris his, abstinibus & continentibus, dedit Deus scientiam, & disciplinam in omni libre & sapientia.

A D PRIMVM ergo dicendum, q. quamus aliqui uitiiis carnalibus subditos, possint quandoque subtiliter speculari aliqua circa intelligibilia propter beatitudinem ingenii naturalis, uel habitus superadditi, tam necesse est, ut ab hac subtilitate contemplationis eorum intentio plerumq; retrahatur propter delectationes corporales: & ita immundi possint aliqui uera scribere, sed ex sua immunditia circa hoc impediuntur.

A D II. dicendum, q. caro non agit in partem intellectuam alterando ipsam, sed impediendo operationem ipsius per modum prædictum.

A D TERTIVM dicendum q. uitia carnalia quo magis sunt remota a mente, eo magis eius intentionem ad remotiora distrahit, unde magis impediunt mentis contemplationem.

Q V A E S T I O X VI .

¶ Super questionem de cœmam extam.

De p̄ceptis fidei, scientiae & intellectus in duos articulos divisâ.

DE INDE considerandum est de p̄ceptis pertinentibus ad predicationem.

ET CIRCA hoc quoniam sunt duo.

Primo. De p̄ceptis pertinentibus ad fidem.

Secondo. De p̄ceptis pertinetibus ad dona scientie, & intellectus.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum in veteri lege debuerint dari p̄cepta credendi.

A D PRIMVM sic procedit. Videatur, q. in veteri lege dari debuerint p̄cepta credendi.

Præceptum. n. est de eo, quod est debitum & necessarium: sed maximè necessarium est homini, q. credit, s. in illud Heb. 11. Sine fide impossibile est placere Deo. ergo maximè oportuit p̄cepta dari d. fide.

Prat. Nonum testamentum continetur in veteri, sicut figuratum in figura, ut supra dicitur est:

sed in nouo testo ponunt expressa madata de fide: ut patet Ioan. 14. Creditis i. Deū, & i me credite: ergo vñ q. in veteri lege etiā debuerint aliqua p̄cepta dari de fide.

Prat. Eiusdem ratione est p̄cepta reactum uirtutis & prohibere uita opposita: sed in veteri lege ponunt multa p̄cepta prohibentia infidelitatem, sicut Exo. 20. Nō habebis Deus alienos corā me. Et iterum Deut. 13. mādat, quod nō au-

Inf. q. 22. ar. 1. cor. & s. cō. 2. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 11

QVAEST. XVI.

Erinam præsentis articuli tradere, quod nulla iupt de fectis fidei, hoc est articulus fidei in veteri lege data præcepta. De aliis autem specialibus credibiliibus non inconvenit aliquod p̄ceptum inueniri, q̄ status ille non erat explicanda fidei, sed hoc noua legi seruabatur.

q. 5. 21. 2.

Super

toris, q̄ eos de fide Dei uellet auertere: ergo in veteri lege etiam debuerunt præcepta dari de fidei.

T4. **P**ret. Confessio est actus fidei ut supra * dictum est: sed de confessione & promulgatione fidei datur præcepta in veteri lege. Mā datur enim in Exod. 12. q̄ filii suis interrogantibus, rationem assisterunt p̄ceptum obseruantia. Et Deute. 13. mandatum, quod ille qui diffimilat doctrinam contra fidem, occidatur. ergo lex vetus p̄cepta fidei debuit habere.

T5. **P**ret. Omnes libri veteris testamenti sub lege veteri continentur. Vnde Dominus Ioh. 15. dicit in lege esse scriptum, Oditio habuerit me gratis, quod tū scribitur in P̄f. sed Eccl. 2. dicitur, Qui timetis Dominum credite illi: ergo in veteri lege fuerūt præcepta danda de fide.

SED C O N T R A est, quod Apostol ad Rom. 3. Legem veterem nominat legem factorum, & diuidit eam contra legem fiduci. ergo in lege veteri non fuerunt præcepta danda de fide.

RESPON. dicendū, q̄ lex non imponitur ab aliquo domino, nisi suis subditi: & iō præcepta legis p̄supponunt subiectiōnēm cuiuslibet recipientis legem ad eum, qui dat legem. Prima aut subiectiō hoīs ad D̄cū est per fidem f̄m illud Heb. 11. Accedentem ad Deum, oportet credere quia est: & ideo fides p̄supponitur ad legis præcepta. Et propter hoc Exod. 20. id quod est fidei, premititur ante legis præcepta, cūm dicatur. Ego sum dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti. Et similiter Deut. 6. premitur. Audi Israel, Dominus Deus tuus, unus es: & postea statim incipit agere de p̄ceptis. Sed quia in fide multa continentur ordinata ad fidē, qua credimus Deū esse, quod est primum & principale inter omnia credibilia, ut * dictum est: & ideo p̄supposita fide de Deo, per quam mens humana Deo subiiciatur, p̄nit dari præcepta de aliis credēdis, sicut * Aug. dicens exponens illud. Hoc est p̄ceptum meum: sed in veteri lege nō erant secreta fidei populo exposenda: & ideo supposta fide unius Dei, nulla alia præcepta sunt in veteri lege data de fide.

AD P R I M U M ergo dicendum, quod fides est necessaria ranquā principiū spiritualis uitæ: & iō p̄supponitur ad legis insuectionem.

AD S E C U N D U M dicendum, quod ibi ē D̄s p̄supponit aliqd de fide. si fidē uni⁹ Dei, cū dicit. Creditis ī Deum. Et aliqd sc̄pit. si fidē incarnationis, p̄ q̄ un⁹ est Deus & h̄c, que qdē fidei explicatio pertinet ad fidem noui testamēti. Et iō subdit. Et ī me credite.

AD T E R T I U M Dicēdū, q̄ cor ſc̄ptum prohibita respiciunt p̄clā, q̄ corrumpit uirtutem. Virtus autem corrumpitur ex particularibus defectibus, ut supra * dictum est. Et iō presupposita fide unius Dei K in lege veteri, fuerūt danda prohibita præcepta, q̄ bus homines prohiberentur ab his particularibus sedibus, per quos fides corrumpi posset.

AD Q U A R T U M Dicēdū, q̄ ē confessio, uel de Etinā fidei p̄supponit subiectiōnē hoīs ad Deū p̄ fidē. Et iō magis potuerunt dari ſcepta in veteri lege prīnētia ad cōfessionē, uel de Etinā fidei, q̄ p̄tinētia ad ipsam fidei.

AD V. Dicēdū, q̄ in ipſa ēt autoritate presupponit fides, p̄ q̄ credimus Deū esse vñ premitur. Qui timetis D̄m: quod nec posset ē sine fide. Quic dāt addit. Credite illi, ad q̄dā credibilia specialia referen-

ARTIC. II.

dū est, & præcipue ad illā, q̄ promittit Deū dītibus: uñ subdit. Et nō euacuatibꝫ

ARTICVLVS. II.

Vtrum in veteri lege conuenienter tradantur præpertinentia ad scientiam, & inuicem

AD S E C U N D U M sic procedit. Vi, q̄ in tiaad scientiā, & intellectu. Scientiā, & intellectu ad cognitionē pertinentia: cognitio ait p̄cipue rigit actionē, ergo præcepta ad scientiā, & intellectuā dēnt procedere præcepta pertinentia, q̄ne, cū ergo prima præcepta legis s̄int præcepti, ut q̄ inter præcepta Decalogi debuit aliquid præcepta pertinentia ad scientiā, & intellectu.

T2. **P**ret. Disciplina p̄cedit doctrinā, p̄nū alio dicit, q̄ alio doceat: sed dantur in litteris quā præcepta de doctrina ēt affirmativa, q̄ne, cū Deut. 4. Docebis ea filios, aut nepotes nostri: inhibuit, sicut d̄ Deut. 4. Nō addicis ad uerbis loquor, neq; auferes ab eo, ergo ut q̄ p̄cepta dari debuerint: inducētia hominē ad.

T3. **P**ret. Scientiā, & intellectu magis indeſaria ſacerdoti, quam regi. Vnde dicit Massbia ſacerdotis cuſtodiunt scientiam, & legem rent ex ore eius. Et Oſee. 4. dicitur. Quia aquatiā, repellam & ego te, ne ſacerdotio fingereſt regi mandatur, quod ad diffidat ſcientiam p̄petat Deut. 17. ergo multò magis debuit lege, q̄dā ſacerdotes legem addicerent.

T4. **P**ret. Meditatio corum, qua ad ſcientiam lectorum pertinent, non poteſt eſſe in domo p̄peditor etiam per occupationes extranias conuenienter p̄cipit. Deut. 6. Meditando in domo tua, & ambulans in interiore arque conuigens. Inconuenienter ergo in veteri lege præcepta ad ſcientiam, & pertinentia.

SED C O N T R A est, quod dicitur Domites uniuersi præcepta hæc, dicat: En populo & intelligens.

RESPON. Dicēdū, q̄ circa ſc̄iam, & intellectu cōſiderari. Primo quidē accepto p̄missus: tertio uero cōſideratio ipsius. Autem ſcientia, uel intellectus fit per doctrinā plinam: & utrumque in lege p̄cipit. Deut. 6. Erunt uerba h̄c, que ego p̄missim detuo, quod pertinet ad dicitur dicitur. Permissum, ut cor ſuum applicet his, quod uero subditur. Et narrabis ea filii tuis, p̄nū Etinā. Vt uero ſciā, uel intellectus, et ſc̄ptum eorum quā quis ſcit, que uero intelligi. Et p̄cipit. subditur. Et meditaberis ſc̄des in demum ſeruato aut fit per memoriam: & quanti ueroſitatem. Et ligabis ea quā ſignum in manu tuo mouebitur inter oculos tuos, ſcribas, & oſtuiſ domus tua: per que omnia inſtituta mandatorum Dei ſignificat. Eā, quā conuibus noſtris occurrit, uel tādu, ſicut acuare habent: uel uisu, ſicut ea quā ante oculis ſunt cōtraria: uel ad quę op̄erit nos ferre, ſicut ad oſtium de mū, a membra refici. Non p̄nit. Et Deut. 4. amicis ſuis d. Ne ueroſitatem, quā uiderunt eccl̄iū ſuū, ſicut corde tuo cunctis diebus uite tua. Et hanc ſit in novo teſtamento tam in cōfessione, quam A p̄ſtolice, mandata ſunt, q̄dā

AD P R I M U M ergo dicendum, q̄dā

q. 1. 21. 7.

Traſt. 82. in-
ter medium
& ſi. tom. 9

QVAEST. XVII.

ARTIC. I.

40

ARTICVLVS PRIMVS,

Vtrum spes sit virtus.

A Deut. 4. Hæc enim est uerba sapientia, & intellectus coram populi. Ex quo datur intelligi, q̄ scientia, & intellectus fideliū Dei consistit in præceptis legis. Et ideo primò sunt proponenda legis præcepta, & postmodum homines sunt inducendi ad eorum scientiam, vel intellectum. Et ideo præmissa præcepta non debuerunt poni inter præcepta decalogi, quæ sunt prima.

A D SECUNDVM dicēdū, q̄ ēt in lege ponuntur præcepta primitia ad disciplinam: ut dictum est. Expressius tamen præcipitur doctrina, quām disciplina, q̄a doctrina pertinet ad maiores, qui sunt sui iuris immediate sub lege existentes, quib⁹ debent dari legi præcepta: disciplina autē pertinet ad minores, ad quos præcepta legi per maiores dēnt peruenire.

A D TERTIVM dicēdū, q̄ scientia legis est adeo annexa officio sacerdotis, ut simul cum iniunctione officii intelligatur etiam & scientia legis inunctio: Et ideo non oportuit specialia præcepta dari de instructione sacerdotum: sed doctrina legis Dei non adeo est annexa regali officio, quia rex constituitur super populum in temporalibus. & ideo specialiter præcipitur, ut rex instruatur de his, q̄e ptinent ad legem Dei per sacerdotes.

A D QVARTVM Dicendū, q̄ illud præceptum legis non est sicut intelligendū, q̄ hō dormiendo meditetur de lege Dei, sed q̄ dormiens, i. uadens dormitum, de lege Dei meditetur, quia ex hoc etiam homines dormiendo adipiscuntur meliora pharasma, secundum quod pertransiunt motus a vigilantibus ad dormientes, ut patet per * Philo. in 1. Eth. Si militari etiam mandatur, ut in actu suo aliquis mediteretur, non quid semper actu de lege cogire, sed quid omnia, quæ facit, secundum legem mode retur.

Sed quid. decima
scimus articulum
primum.

QV AESTIO XVII.

De spe, in octo articulos divisa.

DONSEVENTER post fidem, considerandum est de spe. Et primò, de ipsa spe: secundò, de dono timoris: tertio, de uirtutis oppositis: quarto, de preceptis ad hoc pertinentibus. Circa primum occurrit primò consideratio de ipsa spe. Secundò, de subiecto eius.

CIRCA primum queruntur octo.

¶ Primo, Vtrum spes sit uirtus.

¶ Secundò, Vtrum obiectum eius sit beatitudine aeterna.

¶ Tertiò, Vtrum un⁹ homo possit sperare beatitudinem alterius per uirtutem spei.

¶ Quartò, Vtrum homo licite possit sperare in homine.

¶ Quintò, Vtrum spes sit uirtus theologica.

¶ Sexto, De distinctione eius ab aliis uirtutibus theologicis.

¶ Septimo, De ordine eius ad fidem:

¶ Octauò, De eius ordine ad charitatem.

ARTICVLVS PRIMVS,

Vtrum spes sit virtus.

A D PRIMVM sic proceditur. Videtur, q̄ spes non sit uirtus. Virtute n. nullus male uitetur, ut dicit Aug. in lib. de libero arbitrio. sed spes aliquis male uitetur: q̄ circa passionem spci contingit esse medium & extrema, sicut & circa alias passiones. ergo spes non est uirtus.

¶ Præt. Nulla uirtus procedit ex meritis, quia uirtutē Deus in nobis sine nobis operatur, ut Aug. dicit: sed spes est ex gratia & meritis proueniens, ut Magister dicit 26. dist. 3. lib. Sentēt. ergo spes non est uirtus.

¶ Præt. Virtus est dispositio perfecti, ut dicitur in 7. Physic. spes autē est dispositio imperfecti, i. c. ius, qui non habet id quod sperat: ergo spes non est uirtus.

SED CONTRA est, quod * Greg. in 1. Mora. dicit, quod per tres filias Iob significantur haec tres uirtutes, fides, spes, caritas. ergo spes est uirtus.

RESPON. Dicendum, q̄ secundum Philo. in 2. * Eth. Virtus uniuscuiusque rei est, quae bonum facit habentem, & opus eius bonū reddit. Oportet ergo ubique inueniatur aliquis actus hominis bonus, quod r̄ndeat alium uirtutē humanæ. In oībus autē regulat & mensurat bonū consideratur per hoc, q̄ aliquid propriā regulam attigit, sicut dicimus uelle esse bonā, quae nec excedit, nec deficit a debita mēsuā. Humanorum autē actuum, sicut supra * dicitū est, duplex est mēsura. Unaquidē proxima, & homogenea. si. Alia autē suprema, & excedens. i. Deus, & ob hoc oīs actus humanus attingens ad rationem, aut ad ipsum Deum, est bonus: actus autem spci, de qua nū loquimur, attingit ad Deum. Vt n. supra * dicitū est, cūm de passione spci ageretur, obiectum spci est bonum futurum arduum possibile haberi. Possibile autem ē aliquid nobis duplificer. Vno mō per nos metipso: alio mō per alios, ut patet in * 3. Eth. Inquā tum ergo speramus aliquid ut possibile nobis per diuinum auxilium, spes nostra attingit ad ipsum Deum, cuius auxilio innititur. Et ideo patet, quod spes est uirtus, cūm faciat actum hominis bonum, & debita regulam attingentem.

A D PRIMVM ergo dicēdū, q̄ in passionibus accipitur ut uirtutis per hoc, q̄ attingitur ratio recta: & in hoc ēt consistit ratio uirtutis. Vnde etiā & in spbonum uirtutis accipitur, secundum quod homo attingit sperando regulam debitam. s. Deum. Et ideo sp. attingente Deum, nullus potest male uti, sicut nec uirtute morali attingente rōnē: quia hoc ipsum, quod est attingere, est bonus usus uirtutis, quamvis spes, de qua nū loquimur, nō sit pasio, sed habitus mentis, ut * infra patet.

A D II. dicendum, quod spes dicitur ex meritis prouenire, quantum ad ipsam rem expectatam, prout aliquis sperat beatitudinē adeptur ex gratia, & meritis, uel quantum ad actum spci formata. Ipsa autem habitus spci, per quā aliquis expectat beatitudinem, non causatur ex meritis, sed pure ex gratia.

A D III. dicendum, quod ille qui sperat, est quidē imperfectus secundum cōsiderationem ad id, quod sperat obtinere, quod nondum habet: sed est perfectus quantum ad hoc, quod iam attingit propriā regulam. s. Deum, cuius auxilio innititur.